

Remissyttrande avseende betänkandet EU på hemmaplan (SOU 2016:10)

Folkbildningsrådet lämnar här synpunkter på rubricerat betänkande.

Sammanfattning

- Folkbildningsrådet instämmer i bedömningen att kunskapen om EU och sambandet mellan EU-beslut och svensk politik behöver höjas på bred front i det svenska samhället.
- Studieförbunden och folkhögskolorna finns i hela landet och kan möta och fördjupa människors samhällsintresse i sin folkbildningsverksamhet. Vi anser att en satsning på kompetenshöjning av folkbildningens pedagoger och rektorer/verksamhetsledare är motiverad i likhet med den föreslagna satsningen på lärare och skolledare inom det formella skolväsendet.
- Folkbildningsrådet välkomnar ambitionen att tidigarelägga och förstärka samrådet med civilsamhällets organisationer. Samrådsformerna bör vara inkluderande och vi ser därför positivt på förslag om EU-beredningsgrupper och e-samråd. Samråd bör även kunna gälla principiellt viktiga frågor inom politikområden där EU inte har lagstiftningskompetens, som utbildningspolitiken. Vidare bör myndigheternas samrådsansvar tydliggöras.
- Regeringen och myndigheterna, samt även kommuner och landsting/regioner, behöver förbättra den reella tillgången till EU-relevant information utformad utifrån ett medborgarperspektiv.

Här följer en mer utförlig redovisning av Folkbildningsrådets synpunkter på betänkandet.

Åtgärder för att höja kunskapen

Folkbildningsrådet delar synen på behovet av ökade kunskaper om EU

och om sambandet mellan beslut på EU-nivå och nationellt beslutsfattande på olika nivåer.

Vi vill framhålla betydelsen av ett långsiktigt folkbildningsarbete och kunskapsuppbyggnad kring dessa ofta komplexa frågor. Allmänna informationsinsatser och kampanjer kring EU är ofta otillräckliga i sammanhanget. Nyckeln till ökad kunskap om EU-relaterade frågor är människors nyfikenhet och engagemang för olika sakfrågor och viljan att förstå, påverka och förändra. Sverige har i den organiserade folkbildningen, som finns i hela landet, en strategisk resurs och fördel. Studieförbunden och folkhögskolorna är viktiga aktörer för att fånga upp och möta breda befolkningsgruppers kunskapsbehov, en funktion som underlättas genom nära relationer till civilsamhällets organisationer och, när det gäller de politiskt förankrade studieförbunden, till de politiska partierna. Folkbildningen har mot denna bakgrund vid flera tillfällen erhållit särskilda resurser från regeringen för riktade insatser i EU-relaterade frågor.

En central faktor för ett framgångsrikt folkbildningsarbete är kompetensen hos folkhögskollärarna och cirkelledarna. I betänkandet föreslås åtgärder för att höja EU-kompetensen hos lärare och skolledare i det formella skolsystemet. Folkbildningsrådet bedömer att motsvarande fortbildningsbehov även finns bland pedagoger och rektorer/verksamhetsledare inom folkbildningen och föreslår en sådan satsning.

Folkbildningsrådet delar bedömning att insatser för stärkt EU-kompetens hos politiskt förtroendevalda och tjänstemän i kommuner och landsting/regioner är angelägna, inte minst för kvaliteten i dialogen kring olika sakfrågor med medborgare och civilsamhälle.

Åtgärder för att främja insyn och delaktighet

Folkbildningsrådet ser positivt på ambitionen att regeringen tidigarelägger och stärker samråd med bland annat civilsamhällets organisationer inför beslut på EU-nivå genom EU-beredningsgrupper. Detta behov kan finnas även för politikområden där EU inte har lagstiftningskompetens, som t ex inom utbildningspolitiken. Där kan istället EU:s gemensamma rekommendationer i praktiken styra den svenska nationella politiken i strategiska frågor. Även principerna för resursfördelning inom EU-program har betydelse på nationell nivå. Den europeiska referensramen för kvalifikationer (EQF) med den svenska motsvarigheten (SeQF), rekommendationen om en nationell strategi för validering av icke-formellt

och informellt lärande samt prioriteringarna inom EU-programmet Erasmus+ är några aktuella exempel på strategiska samrådsfrågor på utbildningsområdet.

Folkbildningsrådet välkomnar förslaget att använda digitala kanaler i samrådsarbetet. e-samråd ökar tillgängligheten och underlättar för fler intresserade organisationer att lämna synpunkter.

Vi ser också positivt på att regeringen ger tydligt samrådsuppdrag till berörda myndigheter för det EU-relaterade arbetet. Det ger bland annat ökade förutsättningar för medborgarna att bedöma en myndighets ställningstaganden i förhållande till det eventuella handlings- och tolkningsutrymme som kan finnas i relation till ett EU-beslut.

Åtgärder för att förbättra informationstillgången

Folkbildningsrådet ser tillgången till relevant information som en viktig faktor både när det gäller förutsättningarna för folkbildningsarbete kring EU-relaterade frågor och för att enskilda ska hitta den information de söker. Men problemet idag är knappast i första hand brist på allmän information om EU, även om kunskapsnivån ofta kan vara låg.

Det som saknas är snarare möjligheten att få tillgång till information som tydliggör sambanden mellan EU- och nationell nivå kopplat till politikområden och konkreta sakfrågor. Ett sådant exempel kan vara landsbygdpolitikens förutsättningar i Sverige, landsbygdsprogrammets användning och riktlinjerna till Jordbruksverket. Frågor om EU och den nationella politikens möjligheter aktualiseras för närvarande inom den parlamentariska landsbygdskommittén. Vi menar att både regeringen och myndigheterna, samt även kommuner och landsting/regioner, behöver förbättra den reella tillgången till sådan EU-relevant information utformad utifrån ett medborgarperspektiv. Det gäller även den typ av avancerat material som tas fram av t ex Svenska institutet för europapolitiska studier.

Utifrån ett demokratiperspektiv instämmer vi slutligen i bedömningen i betänkandet att de politiska partierna och media har en avgörande roll för att synliggöra sambanden mellan EU-politik och svensk politik.

För Folkbildningsrådet

Maria Graner
Generalsekreterare